

BIJLAGEN VOOR DE RAPPORTAGES INZAKE

Lessons learned Tozo

1. Complexiteit levensvatbaarheidstoets en vermogenstoets vereenvoudigen.

In hoeverre kan de complexiteit van de levensvatbaarheidstoets en vermogenstoets in het Bbz 2004 vereenvoudigd worden?

2. Bescheiden vrij te laten vermogen in het Bbz 2004.

In hoeverre is het mogelijk dat ondernemers in het Bbz 2004 evenals in de Participatiewet (bijstand) een deel van hun vermogen mogen gebruiken voor privé-uitgaven zonder dat er sprake is van staatssteun en op voor de gemeenten uitvoerbare wijze?

Auteur: drs. Kitty van Gemert MFP RPLP
Offermans & van Gemert BV

Inhoudsopgave van de in deze bijlage opgenomen documenten en informatie inzake de genoemde rapportages

1. Deelnemers aan de bijeenkomsten en respondenten van de enquête.....	3
2. Informatie over de zes georganiseerde bijeenkomsten met gemeenten en andere belanghebbenden in het Bbz.	4
3. Enquête Lessons learned Tozo	5
4. Overzicht van de procentuele verdeling over de gemeenten van Nederland van aantallen zelfstandigen voor wie het zelfstandige inkomen het voornaamste inkomen is.	14
5. Geraadpleegde bronnen en relevante links.....	23

1. Deelnemers aan de bijeenkomsten en respondenten van de enquête

Aan de georganiseerde (fysieke) bijeenkomsten hebben 29 gemeenten en partijen deelgenomen waarbij 10 gemeenten en/of partijen meer dan één deelnemer hebben afgevaardigd.

In totaal hebben 44 gemeenten en partijen de enquête ingevuld waarbij voor 9 gemeenten en/of partijen geldt dat de enquête door meerdere (verschillende) professionals is ingevuld.

2. Informatie over de zes georganiseerde bijeenkomsten met gemeenten en andere belanghebbenden in het Bbz.

Er zijn in totaal zes bijeenkomsten georganiseerd waar diverse gemeenten aan deel hebben genomen. Ook de VNG is aanwezig geweest. De aanwezigen waren zowel als consultants actief in het Bbz, medewerkers van gemeenten in leidinggevende functies en medewerkers van gemeenten die in het verleden actief zijn geweest in het Bbz. Deze bijeenkomsten zijn grotendeels regionaal ingestoken. De verdeling was regio Noord, regio Zuid, regio Midden, één bijeenkomst met hoofdzakelijk deelnemers uit het management alsmede deelnemers welke hoofdzakelijk werkzaam zijn in de G4 gemeenten. Tevens is één bijeenkomst (van de genoemde zes) georganiseerd met als aanwezigen diverse ondernemersvertegenwoordigers.

De rol van de voorzitter, tevens auteur van de rapportages, was uitsluitend het ophalen van informatie. Dit is onder andere vorm gegeven door het stellen van vragen, op de antwoorden daarop doorvragen alsmede middels samenvattingen controleren in hoeverre er juist is begrepen wat de aanwezigen hebben bedoeld. De genoemde visies en meningen zijn uitsluitend van de aanwezige deelnemers.

In totaal hebben 47 personen deelgenomen aan de bijeenkomsten, verspreid over de diverse gemeenten en andere belanghebbenden.

De inhoud van de bijeenkomsten is gebruikt voor de samenstelling van de enquête. De daar opgehaalde aandachtspunten, knelpunten en als complex ervaren onderwerpen zijn omgezet in een totaal van 32 vragen. Hiervan gingen 4 vragen niet over de inhoud maar over de vermelde naam, functie, gemeente en de laatste was een opmerking over een 'rondvraag'.

3. Enquête Lessons learned Tozo

Hieronder is opgenomen de enquête welke is ingevuld door diverse gemeentelijke medewerkers en andere belanghebbenden.

Lessons learned TOZO door Offermans & van Gemert BV

Hierbij treft u de enquête 'Lessons learned TOZO' aan welke is samengesteld na een zestal bijeenkomsten dit voorjaar over dit onderwerp. Bij iedere bijeenkomst waren consultants en anderen aanwezig die actief betrokken zijn bij het Bbz. De aanwezigen waren afkomstig uit alle regio's van Nederland.

De bijeenkomsten hadden allen de volgende onderwerpen als doel:

1. In hoeverre wordt de huidige werkwijze van de levensvatbaarheidstoets als complex ervaren en op welke wijze kan die complexiteit worden verminderd?

2. In hoeverre is het mogelijk om de vermogenstoets in het Bbz (conform artikel 3, 7 en 8 van het Bbz) minder complex te maken?

Het voor de uitoefening van het bedrijf of zelfstandig beroep noodzakelijke vermogen wordt bij de aanvraag voor sociale bijstand niet in aanmerking genomen (vrijgelaten). De voor de uitoefening van het bedrijf of zelfstandig beroep noodzakelijke bezittingen en schulden worden daarbij gewaardeerd op basis van de waarde in het economisch verkeer.

3. In hoeverre is het mogelijk dat ondernemers een deel van hun vermogen mogen gebruiken voor privé-uitgaven, net als andere bijstandsvangers? Oftewel dat er sprake is van een bescheiden vrij te laten vermogen.

Er moet geborgd worden dat de vrijstelling van het privévermogen niet wordt aangewend voor de onderneming van de zelfstandig ondernemer.

De randvoorwaarden voor bovengenoemde drie onderwerpen zijn:

Het moet uitvoerbaar zijn voor de gemeenten en er is geen sprake van staatssteun (bij het onderwerp vermogenstoets en bescheiden vrij te laten vermogen). Tevens heeft de opdrachtgever (het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) aangegeven dat eventuele aanpassingen aan het Bbz budgettair neutraal moeten gaan plaatsvinden.

De in de bijeenkomsten geïnventariseerde knelpunten, aandachtspunten, visies en onderwerpen hebben geleid tot deze enquête en onderstaande vragen over de drie genoemde onderwerpen.

Graag vernemen wij ook uw mening, ervaring en visie hierover. Dank voor het nemen van de tijd om de enquête in te vullen.

1 Wat is uw naam?

Vraag instructies: De verwerking van de uitkomsten van deze enquête is anoniem, voor deelname aan de enquête is het nodig om uw naam in te vullen.

2 Voor welke gemeente/organisatie werkt u?

3 Wat is uw functie (of omschrijving van uw werkzaamheden)?

Lessons learned TOZO door Offermans & van Gemert BV

4 In hoeverre bent u in uw praktijk bezig met de uitvoering en beoordeling van Bbz aanvragen?

Vraag instructies: *Kies 1 antwoord.*

- Ja, ik ben het grootste gedeelte van mijn werkzaamheden bezig met de uitvoering en beoordeling van Bbz aanvragen.
  Ja, ik ben een deel van mijn tijd bezig met de uitvoering en beoordeling van Bbz aanvragen.
  Nee, ik ben niet of nauwelijks meer bezig met de uitvoering en beoordeling van Bbz aanvragen maar heb dat in het verleden wel gedaan.
  Nee, ik ben niet of nauwelijks bezig met de uitvoering en beoordeling van Bbz aanvragen.

Het onderzoek Lessons learned TOZO gaat over een drietal onderwerpen, te weten:

1. De complexiteit en mogelijke vereenvoudiging van de levensvatbaarheidstoets.
2. De complexiteit en mogelijke vereenvoudiging van de vermogenstoets(en).
3. Het opnemen van een bescheiden vrij te laten vermogen alá PW met borging dat er geen sprake is van staatssteun.

Hieronder wordt verder gegaan met het onderdeel over de *levensvatbaarheidstoets*, welke vanaf 2020 door gemeentes zelf uitgevoerd mogen worden en waarvan sindsdien de financieringssysteem is gewijzigd. De vragen gaan over de levensvatbaarheidsonderzoeken die gedaan worden om te toetsen of een onderneming levensvatbaar is.

5 In hoeverre voert u zelf levensvatbaarheidsonderzoeken uit?

Vraag instructies: *Kies één of meer antwoorden*

- Ja ik voer zelf levensvatbaarheidsonderzoeken uit bij een aanvraag voor levensonderhoud.
  Ja ik voer zelf levensvatbaarheidsonderzoeken uit bij aanvragen voor bedrijfskrediet.
  Nee ik voer geen levensvatbaarheidsonderzoeken uit.
  Deze worden (bijna) altijd door een collega gedaan.
- Deze worden (bijna) altijd door een externe partij gedaan.
  Op dit moment nog niet maar binnenkort ga ik die zelf uitvoeren.

6 Wordt er bij alle Bbz aanvragen een levensvatbaarheidsonderzoek gedaan?

Vraag instructies: *Kies één antwoord in elke rij; L.O. is levensonderhoud, B.K. is bedrijfskrediet.*

	(Bijna) nooit	Zelden (<25%)	50/50	Vaak (>75%)	(Bijna) altijd	nvt
Bij een aanvraag voor alleen L.O.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bij een aanvraag voor alleen B.K.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bij een aanvraag voor zowel L.O. als B.K.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7 Bij een aanvraag levensonderhoud (L.O.) voor het Bbz wordt niet in alle situaties een uitgebreid levensvatbaarheidsonderzoek (L.V.O.) gedaan. Wat is uw mening?

Vraag instructies: *Kies één antwoord in elke rij.*

	Geen L.V.O. nodig	Beperkt L.V.O. nodig	Uitgebreid L.V.O. nodig	Hangt af van de complexiteit
Als je zeker weet dat het om een tijdelijke uitkering L.O. gaat (max 6 maanden)	☐	☐	☐	☐
Bij een gevestigde zelfstandige met alleen een aanvraag voor L.O.	☐	☐	☐	☐
Bij een beëindigende zelfstandige	☐	☐	☐	☐
Bij een oudere zelfstandige met alleen een aanvraag voor L.O.	☐	☐	☐	☐
Bij een starter met alleen een aanvraag voor L.O.	☐	☐	☐	☐

8 Hoe complex vindt u levensvatbaarheidsonderzoeken in de onderstaande situaties?

Vraag instructies: *Kies één of meer antwoorden in elke rij*

	Complex	Neutraal	Niet complex	Nvt
	☐	☐	☐	☐

Lessons learned TOZO door Offermans & van Gemert BV

Als er alleen levensonderhoud wordt aangevraagd.	☐	☐	☐	☐
Als er (ook) een bedrijfskrediet wordt aangevraagd.	☐	☐	☐	☐
Als er sprake is van één of meerdere BV's.	☐	☐	☐	☐
Als er sprake is van een vennootschap waarbij man en vrouw (partners) de vennoten zijn (M/V firma).	☐	☐	☐	☐
Als er sprake is van een vennootschap met meerdere vennoten die (ook) derden zijn.	☐	☐	☐	☐
Als er sprake is van multiproblemen in de gezinssituatie c.q. andere issues een rol spelen, zoals verslavingen.	☐	☐	☐	☐

9 Zou u willen dat de levensvatbaarheidsonderzoeken minder complex zijn?

Vraag instructies: *Kies 1 antwoord.*

Ja Nee Soms, afhankelijk van de situatie. Ik vind deze niet complex. Nvt.

10 Voor levensvatbaarheidsonderzoeken is voldoende kennis nodig. Hoe beoordeelt u uw kennisniveau in relatie tot het uit kunnen voeren van levensvatbaarheidsonderzoeken?

Vraag instructies: *Kies één antwoord in elke rij*

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Niet voldoende	Nvt
Specifieke branche / kennis van de markt.	☐	☐	☐	☐	☐
Kennis van de lokale situatie waar de onderneming gevestigd is.	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnen lezen en interpreteren van de financiële informatie.	☐	☐	☐	☐	☐
Gespreks- vaardigheden voor de gesprekken met de aanvragende ondernemer.	☐	☐	☐	☐	☐

11 In de praktijk worden levensvatbaarheidsonderzoeken (L.V.O.) ook uitbesteed aan externen. Wanneer wordt er in uw organisatie gebruik gemaakt van een extern partij?

Vraag instructies: *Kies minimaal twee antwoorden.*

- Bij overschrijding van een grensbedrag voor een Bedrijfskrediet.
  Bij een complexe bedrijfsstructuur.
  Bij onvoldoende kennis van de branche waarin de aanvrager actief is.
  Als de aanvraag naar alle waarschijnlijkheid afgewezen zal worden.
- Als er sprake is van schuldsanering.
  In andere situaties die hierboven niet genoemd zijn.
  Het is aan mijzelf om te kiezen of ik deze uitbesteed.
  Het gemeentelijk beleid bepaalt wanneer deze worden uitbesteed.
- Nvt.

Lessons learned TOZO door Offermans & van Gemert BV

12 In de praktijk wordt bij een Bbz aanvraag voor een bedrijfskrediet het levensvatbaarheidsonderzoek (L.V.O.) ook uitbesteed aan externen. Hoe rangschikt u onderstaande redenen in volgorde van belangrijkheid om te kiezen voor een extern L.V.O.?

Vraag instructies: *Druk op de tegel om te slepen en laat vallen om de volgorde te wijzigen, de meest belangrijke reden staat bovenaan en de minst belangrijke onderaan.*

Afhankelijk van de hoogte van het bedrag (mijn gemeente/werkgever hanteert een vast grensbedrag).	<input type="text"/>
In de situatie dat er sprake is van schuldsanering.	<input type="text"/>
Om met gebruik van de juiste branchekennis de aanvraag te kunnen beoordelen.	<input type="text"/>
Om redenen die hier niet genoemd worden.	<input type="text"/>
Tijdens drukke momenten als ik zelf / mijn gemeente te weinig tijd heeft om een L.V.O. uit te voeren.	<input type="text"/>
Vanwege de complexiteit van (de beoordeling van) de onderneming.	<input type="text"/>
Vanuit zorgplicht richting de gemeente en de ondernemer om de juiste beslissing te kunnen maken.	<input type="text"/>
Afhankelijk van het beschikbare budget voor externe onderzoeken.	<input type="text"/>

13 Als een aanvraag Bbz zeer waarschijnlijk afgewezen zal worden, maakt u dan gebruik van een levensvatbaarheidsonderzoek van een externe partij?

Vraag instructies: *Kies maximaal 2 antwoorden*

Nee Ja Soms Vaak Nvt

14 Door meer wettelijke regels voor de wijze van uitvoering van de levensvatbaarheidsonderzoeken op te nemen komt er enerzijds meer uniformiteit in de uitvoering en wordt er anderzijds ingeboet aan de mogelijkheden voor maatwerk. In hoeverre vindt u dat wenselijk?

Vraag instructies: *Kies één antwoord in elke rij.*

	Totaal onwenselijk	Onwenselijk	Neutraal	Wenselijk	Zeër wenselijk
Meer regels vastleggen in wetgeving.	☐	☐	☐	☐	☐
Meer maatwerk mogelijk houden.	☐	☐	☐	☐	☐
Meer uniformiteit in de uitvoering.	☐	☐	☐	☐	☐

15 In hoeverre vindt u het gewenst dat er in de wet wordt vastgelegd (codificatie) welke onderwerpen minimaal opgenomen moeten worden (de revue moeten passeren) in een rapport naar aanleiding van een levensvatbaarheidsonderzoek?

Vraag instructies: *Kies één of meer antwoorden.*

Ja, uitgebreid. Ja, beperkt. Nee.

Het onderzoek Lessons learned TOZO gaat over een drietal onderwerpen, te weten:

1. De complexiteit en mogelijke vereenvoudiging van de levensvatbaarheidsonderzoeken
2. De complexiteit en mogelijke vereenvoudiging van de vermogenstoets(en)
3. Het opnemen van een bescheiden vrij te laten vermogen a.l. PW met borging dat er geen sprake is van staatssteun

Hieronder gaan we nu verder met het onderdeel over de *vermogenstoets(en)*.

Inhoudelijke informatie over de vermogenstoet(sen)

Lessons learned TOZO door Offermans & van Gemert BV

De vermogenstoets wordt gedaan om te bepalen of een ondernemer in aanmerking komt voor bijstand om niet.

Het Bbz kent de volgende vermogensgrenzen (bedragen juli 2024):

Oudere zelfstandige:

€ 166.431, als het vermogen minder bedraagt wordt er bijstand om niet verstrekt, als het vermogen meer bedraagt is het niet mogelijk om bijstand om niet te verstrekken.

Starter, gevestigde of beëindigende ondernemer:

€ 237.758, als het vermogen meer bedraagt is het niet mogelijk om bijstand om niet te verstrekken.

€ 56.576, als het vermogen minder bedraagt wordt er bijstand om niet verstrekt.

Meer dan € 56.576 maar minder dan € 237.758 en het eigen vermogen bedraagt maximaal 30% van het totale vermogen, dan kan er bijstand om niet worden verstrekt.

Bij overschrijding van de vermogensgrens kan er voor de uitkering uitsluitend leenbijstand worden verstrekt.

16 Ervaart u de vermogenstoets(en) als complex?

Vraag instructies: Kies één of meerdere antwoorden.

- Ja
  Als het vermogen de grensbedragen nadert.
  Als de recente financiële gegevens nog niet beschikbaar zijn.
  Andere redenen.
  Nee
 Nvt

17 Welke van de hieronder genoemde onderdelen van de vermogenstoets(en) ervaart u als complex in de uitvoering?

Vraag instructies: Kies één antwoord in elke rij.

	Complex	Neutraal	Niet complex	Soms complex	Meestal complex	Nvt
Er is een eigen woning.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn meerdere vennoten (waaronder derden).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is zakelijk onroerend goed.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is sprake een BV (of BV-constructie).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn bestanddelen waarvoor de waarde in het economisch verkeer bepaald moeten worden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18 De vermogenstoets kan alleen uitgevoerd worden als er financiële gegevens beschikbaar zijn. Hoeveel moeite kost het om financiële gegevens te ontvangen van de aanvragende ondernemer en hoe recent zijn de gegevens die u ontvangt?

Vraag instructies: Geef aan welke waarde voor u het beste past. Als het u (heel) weinig moeite kost om gegevens te ontvangen kiest u voor -5, als het u veel moeite kost kiest u voor +5 of u kiest voor een getal daar tussenin. Met recente informatie wordt hier bedoeld maximaal 12 maanden oud.

	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	
Weinig moeite	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Veel moeite
Recente informatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Niet recente informatie

19 Wat gebeurt er met de aanvraag Bbz als u niet beschikt over recente financiële gegevens van de aanvragende ondernemer?

Vraag instructies: Kies één of meer antwoorden, recent betekent hier maximaal 12 maanden oud.

☐ Voor alleen een aanvraag voor een uitkering levensonderhoud is dat geen probleem, deze wordt toegekend.	☐ Voor alleen een aanvraag bedrijfskrediet is dat geen probleem, deze wordt toegekend.	☐ Voor alleen een aanvraag voor een uitkering levensonderhoud is dat een probleem en deze wordt niet toegekend.	☐ Voor alleen een aanvraag bedrijfskrediet is dat een probleem en deze wordt niet toegekend.
☐ Voor een aanvraag voor een uitkering levensonderhoud én een aanvraag bedrijfskrediet is dat geen probleem, deze worden beide toegekend.	☐ Voor een aanvraag voor een uitkering levensonderhoud én een aanvraag bedrijfskrediet is dat een probleem en beide worden niet toegekend.	☐ Voor een aanvraag voor een uitkering levensonderhoud én een aanvraag bedrijfskrediet is dat een probleem, alleen de aanvraag voor een uitkering levensonderhoud wordt toegekend.	☐ Afhankelijk van de situatie wordt er soms wel en soms niet een aanvraag bedrijfskrediet én een aanvraag levensonderhoud toegekend.
☐ Afhankelijk van de situatie wordt er soms wel en soms niet een bedrijfskrediet toegekend.	☐ Nvt		

20 Als er sprake is van een Vennootschap onder Firma, is het nodig om ook inzage te krijgen in de financiële informatie van de andere firmanten. Wat is uw mening daarover?

Vraag instructies: Kies één of meer antwoorden.

☐ Dat is niet nodig bij alleen een aanvraag voor levensonderhoud.	☐ Dat is niet nodig bij alleen een aanvraag voor bedrijfskrediet.	☐ Dat is niet nodig bij een aanvraag voor zowel levensonderhoud als bedrijfskrediet.	☐ Dat is wel nodig bij alleen een aanvraag voor levensonderhoud.
☐ Dat is wel nodig bij alleen een aanvraag voor bedrijfskrediet.	☐ Dat is wel nodig bij een aanvraag voor zowel levensonderhoud als bedrijfskrediet.		

21 Voor het uitvoeren van de vermogenstoets(en) is voldoende kennis nodig. Hoe beoordeelt u uw kennisniveau in relatie tot het uit kunnen voeren van de vermogenstoets(en)?

Vraag instructies: Kies één antwoord in elke rij

	Uitstekend	Goed	Voldoende	Niet voldoende	Nvt
De balans kunnen lezen & begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
De herwaardering van specifieke balansposten uitvoeren.	☐	☐	☐	☐	☐
Indien nodig zelf een balans opstellen van het zakelijke- en/of privévermogen.	☐	☐	☐	☐	☐
Het vinden van de juiste waarde in het economische verkeer van de diverse vermogens- bestanddelen.	☐	☐	☐	☐	☐
Gespreks- vaardigheden voor de gesprekken met de aanvragende ondernemer zodat deze alle relevante informatie deelt.	☐	☐	☐	☐	☐

22 De vermogensgrenzen van de vermogenstoets voor de starter, de gevestigde- en de beëindigende ondernemer kent voor vermogen tussen de € 56.576 en € 237.758 het 30% criterium (het eigen vermogen bedraagt maximaal 30% van het totale vermogen om in aanmerking te komen voor bijstand om niet). In hoeverre bent u van mening dat één vast bedrag als vermogensgrens beter is?

Vraag instructies: Kies een antwoord.

- Ik vind het 30% criterium goed werken en vind aanpassing naar één vast bedrag niet nodig. Ik vind dat er één vast bedrag moet komen als vermogensgrens.
- Als u vindt dat er één vast bedrag moet komen, welk bedrag zou u dan kiezen? En waarom kiest u dat bedrag (graag kort toelichten)?

23 Hoe vaak maakt u mee dat het vermogen van een aanvragende ondernemer boven de vermogensgrens uitkomt (waardoor deze geen bijstand om niet kan krijgen)?

Vraag instructies: Kies één antwoord, ga uit van de afgelopen 12 maanden voor de beantwoording van deze vraag.

- Niet meegemaakt. Bij minder dan 5% van de aanvragen. Bij 5% tot 25% van de aanvragen. Bij 25% tot 50% van de aanvragen.
- Bij meer dan 50% van de aanvragen.

24 De waarde van eigen woningen is de laatste jaren flink gestegen. In hoeverre bent u van mening dat daar meer rekening mee gehouden moet worden bij de vermogenstoets(en)?

Vraag instructies: Kies één of meer antwoorden

☐ De eigen woning zou geen onderdeel moeten uitmaken van de vermogenstoet(en) in het Bbz omdat het geld 'in de stenen' zit en daardoor niet vrij beschikbaar is.	☐ De eigen woning zou geen onderdeel meer moeten uitmaken van de vermogenstoets(en) in het Bbz zodra het vermogen (inclusief de eigen woning) de grensbedragen overschrijdt.	☐ De eigen woning zou voor een deel onderdeel moeten uitmaken van de vermogenstoets(en) in het Bbz.	☐ De eigen woning is vermogen en hoort volledig onderdeel uit te maken van de vermogenstoets(en) in het Bbz.
☐ De eigen woning zou voor een deel onderdeel moeten uitmaken van de vermogenstoets(en) in het Bbz zodra het vermogen de grensbedragen overschrijdt.			

Het onderzoek Lessons learned TOZO gaat over een drietal onderwerpen, te weten:

1. De complexiteit en mogelijke vereenvoudiging van de levensvatbaarheidsonderzoeken.
2. De complexiteit en mogelijke vereenvoudiging van de vermogenstoets(en).
3. Het opnemen van een bescheiden vrij te laten vermogen a.l. PW met borging dat er geen sprake is van staatssteun.

Hieronder wordt verder gegaan met het onderdeel over een *bescheiden vrij te laten vermogen*.

De vraag is in hoeverre het mogelijk is dat ondernemers een deel van hun vermogen mogen gebruiken voor privé-uitgaven, net als andere bijstandontvangers? De huidige vrijgestelde bedragen voor vermogen in de PW zijn € 7.575 voor alleenstaanden en € 15.150 voor gehuwden (en gelijkgestelden).

Als het gaat om vrijgesteld privévermogen dat niet wordt gebruikt voor zakelijke doeleinden, dan moet geborgd worden dat het vrijgesteld vermogen niet ook wordt ingezet voor de onderneming. Als in de periode dat de zelfstandig ondernemer in het Bbz verkeert, het vrijgestelde privévermogen wordt aangewend voor zakelijke doeleinden, dan is er sprake van staatssteun. De randvoorwaarde is dat er géén sprake mag zijn van staatssteun. Zonder borging dat het vrijgestelde privévermogen niet ook wordt ingezet voor de onderneming is het niet mogelijk om een bescheiden vrij te laten vermogen op te nemen in het Bbz.

De vermogensvrijstelling met vermogensgrenzen die het Bbz kent, is in het vorige onderdeel aan bod gekomen en is als volgt (bedragen juli 2024):

Oudere zelfstandige:

€ 166.431, als het vermogen minder bedraagt wordt er bijstand om niet verstrekt, als het vermogen meer bedraagt is het niet mogelijk om bijstand om niet te verstrekken.

Starter, gevestigde of beëindigende ondernemer:

€ 237.758, als het vermogen meer bedraagt is het niet mogelijk om bijstand om niet te verstrekken.

€ 56.576, als het vermogen minder bedraagt wordt er bijstand om niet verstrekt.

Meer dan € 56.576 maar minder dan € 237.758 en het eigen vermogen bedraagt maximaal 30% van het totale vermogen, dan wordt er bijstand om niet verstrekt.

Lessons learned TOZO door Offermans & van Gemert BV

25 Bij een aanvraag Bbz wordt het vermogen van de aanvrager (en diens eventuele partner) gezien als een voorliggende voorziening (voor zover niet noodzakelijk voor de exploitatie van de onderneming). Bent u van mening dat het vermogen van de ondernemer nul moet zijn alvorens de een Bbz uitkering of bedrijfskapitaal kan aanvragen?

Vraag instructies: Kies één of meer antwoorden.

Ja

Nee

Soms

Het is onmogelijk om precies op nul uit te komen, dit benader je zo goed mogelijk.

Er zijn situaties waarbij het positief mag zijn.

Als u vindt dat er situaties zijn waarbij het positief mag zijn, welk bedrag kiest u dan? En waarom kiest u dat bedrag (graag kort toelichten)?

26 Stel dat het mogelijk zou zijn onder de gestelde randvoorwaarden dat er een bescheiden vrij te laten vermogen wordt ingevoerd voor de ondernemer in het Bbz, vindt u dan dat de vermogensvrijstelling voor bijstand om niet dan moet worden afgeschafte waarbij de (systematiek van de) vermogensvrijstelling in het Bbz volledig wordt uitgeruild voor de (systematiek van de) vermogensvrijstelling in de PW?

Vraag instructies: De vermogensvrijstelling in het Bbz voor de bepaling van bijstand om niet omvat alle vermogensbestanddelen van de aanvrager, waaronder de volledige waarde van de eigen woning. Als het totale vermogen boven de grensbedragen uitkomt kan er voor de uitkering uitsluitend leenbijstand worden verstrekt. De vermogensvrijstelling in de PW is een vast bedrag van € 7.575 danwel € 15.150 en een vermogensvrijstelling voor de eigen woning van maximaal € 63.000 (cijfers 1 juli 2024). Kies één of meer antwoorden

Ja, een volledige uitruil.

Nee, in zijn geheel geen uitruil.

Nee, slechts een gedeeltelijke uitruil.

Als u kiest voor een gedeeltelijke uitruil, welke bedrag kiest u dan (graag een korte toelichting)?

27 Vooral de starter die van de PW het Bbz instroomt heeft te maken met het vervallen van het vrijgestelde vermogen in de PW ten opzichte van het Bbz. Wat is daarover uw mening?

Vraag instructies: Kies één of meer antwoorden

Dat is hoe de wetgeving werkt.

De wetgeving zou alleen op dit punt voor deze groep aangepast mogen worden.

De wetgeving voor de starters in het Bbz mag hierop en op andere onderdelen aangepast worden.

De regeling voor de starters in het Bbz hoeft hier niet op aangepast te worden maar mag wel op andere onderdelen aangepast worden.

Als u kiest dat de wetgeving op andere onderdelen aangepast mag worden, licht hieronder kort toe op welke onderdelen.

28 Hoe gaat u om met een positief vermogen (liquide middelen in privé) bij een aanvraag Bbz en de hieronder te verwachten uitgaven van de ondernemer?

Vraag instructies: Ga bij de beantwoording er vanuit dat de genoemde posten binnen 3 maanden ontstaan.

	Wordt voor gereserveerd	Wordt niet voor gereserveerd	Hangt van de situatie af
Kosten voor de enige auto	☐	☐	☐
Aanslag Inkomsten belasting	☐	☐	☐
Tandartsrekening	☐	☐	☐

Lessons learned TOZO door Offermans & van Gemert BV

Omzetbelasting	☐	☐	☐
Aanslag ZVW bijdrage	☐	☐	☐
Vervanging van koelkast of wasmachine	☐	☐	☐
Andere zakelijke kosten	☐	☐	☐
Andere privé kosten	☐	☐	☐

29 Door meer wettelijke (dwingende) regels van reserveren voor toegestane aankomende uitgaven op te nemen komt er enerzijds meer uniformiteit in de uitvoering en wordt er anderzijds ingeboet aan de mogelijkheden voor maatwerk. In hoeverre vindt u dat wenselijk?

Vraag instructies: Kies één antwoord in elke rij.

	Totaal onwenselijk	Onwenselijk	Neutraal	Wenselijk	Zeer wenselijk
Meer regels vastleggen in wetgeving.	☐	☐	☐	☐	☐
Meer maatwerk mogelijk houden.	☐	☐	☐	☐	☐
Meer uniformiteit in de uitvoering.	☐	☐	☐	☐	☐

30 Borging is essentieel voor de mogelijkheid van een bescheiden vrij te laten vermogen. Dit betekent dat gedurende de periode dat de ondernemer in het Bbz verkeert er continu duidelijk moet zijn welk vermogen van de ondernemer waarvoor is gebruikt (dus NIET achteraf). In hoeverre is dit uitvoerbaar (voor de consulent en de ondernemer, het betreft het bijhouden van een actuele administratie van alle geldstromen van de ondernemer)? Wat is uw mening hierover?

Vraag instructies: Kies één of meer antwoorden

- Borging is goed mogelijk.
  Borging is lastig maar wel mogelijk.
  Afhankelijk van de ondernemer is borging mogelijk (in de ene situatie wel en in de andere situatie niet).
  Borging is onmogelijk.

Het wetsvoorstel 'de Participatiewet in Balans' kent naar alle waarschijnlijkheid een andere wijze van vaststelling van het vermogen van de ontvanger. Deze wijziging houdt in dat het saldo van de bezittingen én de schulden tijdens de gehele looptijd van de uitkering bepalend is voor de hoogte van het vermogen. In de huidige Participatiewet worden schulden alleen op het moment van aanvraag van de uitkering meegenomen voor de bepaling van het vermogen (de omvang van de bezittingen kan wel wijzigen gedurende de looptijd van de uitkering, dit wordt ook wel de vermogensaanwasruimte genoemd).

31 Hoe beoordeelt u de mogelijkheid tot borging na invoering van de Participatiewet in Balans en de wijziging in de vaststelling van het vermogen? Wat is uw mening hierover?

Vraag instructies: Kies één of meer antwoorden

- Borging is goed mogelijk.
  Borging is lastig maar wel mogelijk.
  Afhankelijk van de ondernemer is borging mogelijk (in de ene situatie wel en in de andere situatie niet).
  Borging is onmogelijk.
- Ik heb onvoldoende kennis van de aanstaande wijzigingen om deze vraag te beantwoorden.

32 U bent aan het einde gekomen van de enquête 'Lessons learned TOZO'. Zijn er onderwerpen of knelpunten die u heeft gemist in de vragen, dan kunt u die hieronder (kort) vermelden.

Hartelijk dan voor het invullen van de enquête 'Lessons learned TOZO'.

4. Overzicht van de procentuele verdeling over de gemeenten van Nederland van aantallen zelfstandigen voor wie het zelfstandige inkomen het voornaamste inkomen is

Hieronder is ter ondersteunende informatie een overzicht opgenomen met de verdeling van het aantal zelfstandigen over de verschillende gemeenten van Nederland voor wie het zelfstandige inkomen het voornaamste inkomen is¹. De informatie zoals hieronder weergegeven is gesorteerd op basis van gemeente met het hoogste aantal zelfstandigen wier voornaamste inkomen een zelfstandigen inkomen betreft. Het betreft de voorlopige cijfers 2022.

Zelfstandige, voornaamste inkomen | Zelfstandigen

Gemeente	Aantal	%
Amsterdam	92	6,65
's-Gravenhage (gemeente)	54,1	3,91
Rotterdam	48,8	3,53
Utrecht (gemeente)	27,9	2,02
Almere	15,4	1,11
Eindhoven	14,8	1,07
Haarlem	14,8	1,07
Breda	14	1,01
Tilburg	13,8	1,00
Groningen (gemeente)	13,6	0,98
's-Hertogenbosch	12,9	0,93
Haarlemmermeer	12,7	0,92
Amersfoort	12,1	0,87
Zaanstad	12	0,87
Arnhem	11,8	0,85
Nijmegen	11,6	0,84
Apeldoorn	11,5	0,83
Westland	11,1	0,80
Ede	10,5	0,76
Alphen aan den Rijn	8,9	0,64
Súdwest-Fryslân	8,8	0,64
Enschede	8,6	0,62
Hilversum	8,5	0,61
Alkmaar	8,4	0,61

¹ Bron: Statline. De aantallen zijn per x1000. De link hieronder leidt naar de indeling op provincie. Informatie is naar individuele behoefte verder uit te splitsen.

https://opendata.cbs.nl/statline/?fbclid=IwY2xjawEW4t1leHRuA2FibQIxMAABHZLwdKxMmSLP6xN9VgMfTWPIewoNGmHQI8vYPCXo7qtvy21kIjGLPCLDBQ_aem_bsuXIYn4VW6BWMT6Xb7TvA#/CBS/nl/dataset/85716NED/table?ts=1722412741616

Leiden	8,1	0,59
Zwolle	8,1	0,59
Dordrecht	8	0,58
Leeuwarden	7,9	0,57
Hoeksche Waard	7,4	0,53
Oss	7,4	0,53
Zoetermeer	7,4	0,53
Amstelveen	7,2	0,52
Meerijstad	7,1	0,51
Land van Cuijk	6,9	0,50
Barneveld	6,8	0,49
Purmerend	6,8	0,49
Deventer	6,6	0,48
Gooise Meren	6,6	0,48
Maastricht	6,4	0,46
Dijk en Waard	6,3	0,46
Helmond	6,3	0,46
Schiedam	6,3	0,46
Emmen	6,2	0,45
Stichtse Vecht	6,2	0,45
Delft	6	0,43
Altena	5,9	0,43
Venlo	5,9	0,43
Lansingerland	5,7	0,41
Leidschendam-Voorburg	5,6	0,40
Zeist	5,6	0,40
West Betuwe	5,5	0,40
De Fryske Marren	5,4	0,39
Lelystad	5,4	0,39
Voorne aan Zee	5,4	0,39
Hoorn	5,3	0,38
Krimpenerwaard	5,3	0,38
Westerkwartier	5,3	0,38
Velsen	5,2	0,38
Hollands Kroon	5,1	0,37
Utrechtse Heuvelrug	5,1	0,37
Gouda	5	0,36
De Ronde Venen	5	0,36
Sittard-Geleen	5	0,36
Vijfheerenlanden	5	0,36
Maashorst	4,9	0,35
Roosendaal	4,9	0,35
Hardenberg	4,8	0,35

Medemblik	4,7	0,34
Vlaardingen	4,7	0,34
Hengelo (O.)	4,6	0,33
Molenlanden	4,6	0,33
Nissewaard	4,6	0,33
Noordoostpolder	4,6	0,33
Pijnacker-Nootdorp	4,5	0,33
Woerden	4,5	0,33
Capelle aan den IJssel	4,4	0,32
Goeree-Overflakkee	4,4	0,32
Katwijk	4,4	0,32
Schagen	4,4	0,32
Veenendaal	4,4	0,32
Bergen op Zoom	4,3	0,31
Edam-Volendam	4,3	0,31
Heerlen	4,3	0,31
Noordwijk	4,3	0,31
Soest	4,3	0,31
Almelo	4,2	0,30
De Bilt	4,2	0,30
Kampen	4,1	0,30
Waadhoeke	4,1	0,30
Heusden	4	0,29
Oosterhout	4	0,29
Rijswijk (ZH.)	4	0,29
Steenwijkerland	4	0,29
Doetinchem	3,9	0,28
Heerenveen	3,9	0,28
Nieuwegein	3,9	0,28
Noardeast-Fryslân	3,9	0,28
Schouwen-Duiveland	3,9	0,28
Zuidplas	3,9	0,28
Barendrecht	3,8	0,27
Bodegraven-Reeuwijk	3,8	0,27
Het Hogeland	3,8	0,27
Midden-Groningen	3,8	0,27
Nijkerk	3,8	0,27
Overbetuwe	3,8	0,27
Bronckhorst	3,7	0,27
Houten	3,7	0,27
Huizen	3,7	0,27
Waalwijk	3,7	0,27
Berkelland	3,6	0,26

Harderwijk	3,6	0,26
Hoogeveen	3,5	0,25
Roermond	3,5	0,25
Bergen (NH.)	3,4	0,25
Dronten	3,4	0,25
Lingewaard	3,4	0,25
Lochem	3,4	0,25
Peel en Maas	3,4	0,25
Smallingerland	3,4	0,25
Buren	3,3	0,24
Horst aan de Maas	3,3	0,24
Middelburg (Z.)	3,3	0,24
Oisterwijk	3,3	0,24
Assen	3,2	0,23
Hof van Twente	3,2	0,23
Sint-Michielsgestel	3,2	0,23
Weert	3,2	0,23
Bernheze	3,1	0,22
Castricum	3,1	0,22
Terneuzen	3,1	0,22
Venray	3,1	0,22
Vught	3,1	0,22
Wijdmeren	3,1	0,22
Zutphen	3,1	0,22
Aalsmeer	3	0,22
Beverwijk	3	0,22
Deurne	3	0,22
Maasdriel	3	0,22
Moerdijk	3	0,22
Nieuwkoop	3	0,22
Ridderkerk	3	0,22
Teylingen	3	0,22
Veldhoven	3	0,22
Wijchen	3	0,22
Zaltbommel	3	0,22
Bloemendaal	2,9	0,21
Etten-Leur	2,9	0,21
Geldrop-Mierlo	2,9	0,21
Gemert-Bakel	2,9	0,21
Leudal	2,9	0,21
Midden-Drenthe	2,9	0,21
Rheden	2,9	0,21
Tynaarlo	2,9	0,21

Coevorden	2,8	0,20
Goes	2,8	0,20
Kaag en Braassem	2,8	0,20
Oude IJsselstreek	2,8	0,20
Raalte	2,8	0,20
Zevenaar	2,8	0,20
Zwijndrecht	2,8	0,20
Berg en Dal	2,7	0,20
Epe	2,7	0,20
Gorinchem	2,7	0,20
Heemstede	2,7	0,20
Neder-Betuwe	2,7	0,20
Nunspeet	2,7	0,20
Opsterland	2,7	0,20
Putten	2,7	0,20
Renkum	2,7	0,20
Tiel	2,7	0,20
Veere	2,7	0,20
De Wolden	2,7	0,20
Beekdaelen	2,6	0,19
Eemsdelta	2,6	0,19
Montferland	2,6	0,19
Rijssen-Holten	2,6	0,19
Boxtel	2,5	0,18
Dalfsen	2,5	0,18
Diemen	2,5	0,18
Heemskerk	2,5	0,18
IJsselstein	2,5	0,18
Koggenland	2,5	0,18
Leusden	2,5	0,18
Noordenveld	2,5	0,18
Tholen	2,5	0,18
Tytsjerksteradiel	2,5	0,18
Vlissingen	2,5	0,18
Wassenaar	2,5	0,18
Baarn	2,4	0,17
Dinkelland	2,4	0,17
Drimmelen	2,4	0,17
Den Helder	2,4	0,17
Rucphen	2,4	0,17
Waddinxveen	2,4	0,17
Weststellingwerf	2,4	0,17
Zundert	2,4	0,17

Achtkarspelen	2,3	0,17
Ermelo	2,3	0,17
Halderberge	2,3	0,17
Hellendoorn	2,3	0,17
Oldambt	2,3	0,17
Sluis	2,3	0,17
Twenterand	2,3	0,17
Uithoorn	2,3	0,17
Valkenswaard	2,3	0,17
Aa en Hunze	2,2	0,16
Borger-Odoorn	2,2	0,16
Bunschoten	2,2	0,16
Echt-Susteren	2,2	0,16
Hendrik-Ido-Ambacht	2,2	0,16
Maassluis	2,2	0,16
Meppel	2,2	0,16
Oost Gelre	2,2	0,16
Reimerswaal	2,2	0,16
Voorst	2,2	0,16
Winterswijk	2,2	0,16
Zeewolde	2,2	0,16
Best	2,1	0,15
Beuningen	2,1	0,15
Borsele	2,1	0,15
Culemborg	2,1	0,15
Eijsden-Margraten	2,1	0,15
Heiloo	2,1	0,15
Kerkrade	2,1	0,15
Laarbeek	2,1	0,15
Oirschot	2,1	0,15
Oldebroek	2,1	0,15
Ooststellingwerf	2,1	0,15
Someren	2,1	0,15
Urk	2,1	0,15
Wageningen	2,1	0,15
Westerveld	2,1	0,15
Wierden	2,1	0,15
Wijk bij Duurstede	2,1	0,15
Aalten	2	0,14
Bergeijk	2	0,14
Drechterland	2	0,14
Hulst	2	0,14
Krimpen aan den IJssel	2	0,14

Leiderdorp	2	0,14
Maasgouw	2	0,14
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	2	0,14
Oegstgeest	2	0,14
Papendrecht	2	0,14
Rhenen	2	0,14
Steenbergen	2	0,14
Texel	2	0,14
Tubbergen	2	0,14
West Maas en Waal	2	0,14
Westerwolde	2	0,14
Zandvoort	2	0,14
Albrandswaard	1,9	0,14
Bladel	1,9	0,14
Dongen	1,9	0,14
Eersel	1,9	0,14
Loon op Zand	1,9	0,14
Stadskanaal	1,9	0,14
Staphorst	1,9	0,14
Voorschoten	1,9	0,14
Waterland	1,9	0,14
Zwartewaterland	1,9	0,14
Cranendonck	1,8	0,13
Elburg	1,8	0,13
Gilze en Rijen	1,8	0,13
Goirle	1,8	0,13
Haaksbergen	1,8	0,13
Midden-Delfland	1,8	0,13
Oldenzaal	1,8	0,13
Asten	1,7	0,12
Heeze-Leende	1,7	0,12
Hillegom	1,7	0,12
Hilvarenbeek	1,7	0,12
Landgraaf	1,7	0,12
Lisse	1,7	0,12
Lopik	1,7	0,12
Ommen	1,7	0,12
Blaricum	1,6	0,12
Brummen	1,6	0,12
Dantumadiel	1,6	0,12
Geertruidenberg	1,6	0,12
Laren (NH.)	1,6	0,12
Nederweert	1,6	0,12

Olst-Wijhe	1,6	0,12
Sliedrecht	1,6	0,12
Woensdrecht	1,6	0,12
Borne	1,5	0,11
Druten	1,5	0,11
Duiven	1,5	0,11
Enkhuizen	1,5	0,11
Hardinxveld-Giessendam	1,5	0,11
Landsmeer	1,5	0,11
Losser	1,5	0,11
Son en Breugel	1,5	0,11
Stede Broec	1,5	0,11
Waalre	1,5	0,11
Alblasserdam	1,4	0,10
Bunnik	1,4	0,10
Heerde	1,4	0,10
Meerssen	1,4	0,10
Ouder-Amstel	1,4	0,10
Reusel-De Mierden	1,4	0,10
Roerdalen	1,4	0,10
Stein (L.)	1,4	0,10
Valkenburg aan de Geul	1,4	0,10
Veendam	1,4	0,10
Brunssum	1,3	0,09
Gulpen-Wittem	1,3	0,09
Heumen	1,3	0,09
Montfoort	1,3	0,09
Opmeer	1,3	0,09
Wormerland	1,3	0,09
Alphen-Chaam	1,2	0,09
Boekel	1,2	0,09
Gennep	1,2	0,09
Harlingen	1,2	0,09
Oudewater	1,2	0,09
Woudenberg	1,2	0,09
Eemnes	1,1	0,08
Kapelle	1,1	0,08
Beek (L.)	1	0,07
Bergen (L.)	1	0,07
Hatter	0,9	0,07
Noord-Beveland	0,9	0,07
Oostzaan	0,9	0,07
Scherpenzeel	0,9	0,07

Uitgeest	0,9	0,07
Voerendaal	0,9	0,07
Westervoort	0,9	0,07
Baarle-Nassau	0,8	0,06
Beesel	0,8	0,06
Zoeterwoude	0,8	0,06
Doesburg	0,7	0,05
Mook en Middelaar	0,7	0,05
Renswoude	0,7	0,05
Terschelling	0,7	0,05
Pekela	0,6	0,04
Simpelveld	0,6	0,04
Vaals	0,6	0,04
Ameland	0,5	0,04
Rozendaal	0,2	0,01
Vlieland	0,2	0,01
Schiermonnikoog	0,1	0,01

5. Geraadpleegde bronnen en relevante links

Besluit van 24 oktober 1986, houdende vaststelling een Bijstandsbesluit zelfstandigen.

<https://www.ndfr.nl/content/stb-1986-544>

Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0015711/>

Circulaire, juni 2000. *Criteria Levensvatbaarheidstoets*.

CPB, 2023. *Een economische analyse van de Tozo regeling*. <https://www.cpb.nl/een-economische-analyse-van-de-tozo-regeling>.

Den Hartog, M. & Prince, Y. (2024). *Kenmerken van de ZZP'er: Facts & figures. Eindrapport*. SEOR. https://www.seor.nl/Cms_Media/S1509-Kenmerken-van-de-zzp'er.pdf

Eerste Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 1994-1995, nr. 75c, Algemene Bijstandswet, 22545 nr. 3 en Invoering herinrichting Algemene Bijstandswet, 22614 nr. 3 (memorie van toelichting). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-19941995-22545-75c.pdf>

Eiselin, W.F.A., van Deutekom H. en Nacinovic, H.W.M. (2021). Rapport inventarisatie verbeterpunten Participatiewet.

https://www.eerstekamer.nl/overig/20220310/rapport_inventarisatie/document

Handreiking [Bbz](#).

Handreiking [Gegevensuitvraag Bbz](#).

Handreiking [Wijzigingen Bbz per 2020](#).

I&O Research (2023), *Ervaringen van gemeenten met de Tozo- en TONK-maatregelen*.

Kamerstukken II 2020/2021, 35240, nr. 378; motie Maatoug-Grinwis.

Kamerstukken II, [2022/2023, 26 448, nr. 713, Kamerbrief 8 mei 2023](#).

Korten, N. C. M. (2014). *Stress, depression and cognition across the life span*.

Normenbrief 1 juli 2024. <https://open.overheid.nl/documenten/6509a856-82ad-4df9-b798-47fe1faa085c/file>

Participatiewet. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0015703/>

Stb. 1963, 284. Wet van 13 juni 1963, Algemene Bijstandswet.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-1963-284.pdf>

Stb. 1973, nr. 395. Tekst van de Algemene Bijstandswet, na de wijzingen bij de wetten van Stb. 1972, nr. 675 en Stb. 1973, nr. 32. <https://www.ndfr.nl/content/stb-1973-395>

Stb. 1995, nr. 203. Besluit van 12 april 1995, houdende vaststelling van een Besluit bijstandverlening zelfstandigen. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-1995-203.html>

Stb. 2003, 390, Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2003-390.html>

Stb. 2003, 375, Wet werk en Bijstand. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2003-375.pdf>

Tideman, B. (2023). *Activeren en Faciliteren. Op weg naar meer zelfredzaamheid en veerkracht*. <https://open.overheid.nl/documenten/e4833eae-be6b-438f-bde5-e18dac248374/file>

Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 1991-1992, Algemene bijstandswet, 22545 nr. 3 (memorie van toelichting). https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19911992/0000025507/1/pdf/SGD_19911992_0006891.pdf

Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2002-2003, Wet werk en bijstand, 28870 nr. 3 (memorie van toelichting). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28870-3.html>

Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2019-2020, Wijzing van de Participatiewet in verband met het uitsluiten van fraudevorderingen bij de vermogenstoets, 35375 nr. 3 (memorie van toelichting). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35374-3.pdf>

Voorstel van Wet, Participatiewet in balans (2024). <https://open.overheid.nl/documenten/1eb0cffa-7d45-4c1a-ab92-6145d8798ecd/file>

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2017, nr. 97). *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief of redzaamheid*. <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>

ZITTING 1961-1962, 6796. Algemene Bijstandswet, Memorie van toelichting, nr. 3 https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19611962/0000261450/1/pdf/SGD_19611962_0002576.pdf

ZITTING 1962-1963-6796. Algemene Bijstandswet, Voorlopig Verslag, nr. 4. https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19621963/0000258080/1/pdf/SGD_19621963_0001949.pdf

ZITTING 1962-1963-6796. Algemene Bijstandswet, Voorlopig Verslag, nr. 5. https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19621963/0000258081/1/pdf/SGD_19621963_0001950.pdf

ZITTING 1962-1963-6796. Algemene Bijstandswet, Nota van Wijzigingen, nr. 6.

https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19621963/0000258082/1/pdf/SGD_19621963_0001951.pdf